

KEMIJÄRVEN ESIOPETUKSEN
OPPILASHUOLTOSUUNNITELMA

23.1.2017

Oppilashuolto	2
1. Monialainen oppilashuollon yhteistyö	4
1.1.. Oppilashuoltoryhmät	4
2. Yhteisöllinen oppilashuolto	5
3. Yksilökohtainen oppilashuolto	6
3.1. Oppilashuoltokertomusten laadinta ja säilytys	7
3.2. Psykologi- ja kuraattoripalvelut	7
3.3. Oppilashuollon rekisterit sekä tietojen salassapito	7
3.4. Lastenneuvolapalvelut	8
3.5. Yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen yhteydessä	8
3.6. Yhteistyö esiopetuksen ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa	9
3.7. Lasten ja huoltajien osallisuus ja toimijuus	9
4. Oppilashuoltosuunnitelmat	9
4.1. Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen	9
4.2. Oppilashuollon yhteistyö koulutuksen eri siirtymävaiheissa	9
4.3. Yhteistyö ja käytänteet oppimisympäristön terveellisyden ja turvallisuuden turvaamisessa	10
4.4. Tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus	11
4.5. Esiopetuskuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet	11
4.6. Suunnitelma lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä	12
4.7. Kiusaamisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen	12
4.8. Toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa	13

Oppilashuolto

Esiopetuksen oppilashuollosta ja siihen liittyvistä suunnitelmista säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta esiopetuksen opiskeluhuollosta nimitystä oppilashuolto, opiskelijasta käsitettä lapsi, oppilaitoksesta nimitystä esiopetusyksikkö tai esiopetus. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä¹.

Lasten kehitysympäristön ja esiopetuksen toimintaympäristön muutosten myötä oppilashuollosta on tullut yhä tärkeämpi osa esiopetuksen perustoimintaa. Oppilashuolto liittyy kiinteästi esiopetuksen tehtävään edistää lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen edellytyksiä. Oppilashuoltotyötä ohjaa lapsen edun ensisijaisuus². Esiopetuksen oppilashuolto on osa muun varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen oppilashuollollista jatkumoa. Kodin, varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen oppilashuollon toimijoiden yhteistyö on keskeistä erityisesti siirtymävaiheissa. Siirtymävaiheessa huolehditaan sekä opetuksen että oppilashuollon järjestämiseksi tarvittavien tietojen siirtämisestä.

Lapsella on oikeus saada maksutta oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää³. Esiopetuksen oppilashuolto koskee myös pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevia lapsia. Oppilashuollolla tarkoitetaan lapsen hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa esiopetusyhteisössä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko esiopetusyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi lapsilla on oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon⁴.

Esiopetuksen oppilashuolto on lapsen kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista huolehtimista. Paikallinen oppilashuoltosuunnitelma laaditaan esiopetussuunnitelman yhteyteen ja yksikkökohtaiset oppilashuoltosuunnitelmat laatii oppilashuoltoryhmä joka myös seuraa ja arvioi sen toteutumista. Opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto kuuluu kaikille esiopetusyksikössä työskenteleville. Oppilashuoltopalveluihin kuuluvat terveydenhuolto ja kuraattoripalvelut. Esiopetuksessa terveydenhuoltopalvelut järjestetään terveydenhuoltolain mukaisina ikäryhmälle suunnattuina neuvolapalveluina.

¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 1 § 3 mom.

² YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista 1989

³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 9 § 4 mom.

⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 3 § 1-2 mom.

Kaavio: Esiopetuksen oppilashuollon rakenne Kemijärvellä

1. Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Oppilashuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus⁵. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä lapsen ja hänen vanhempansa tai huoltajansa kanssa ottaen huomioon lapsen ikä ja edellytykset⁶. Esiopetusyhteisön tai lasten hyvinvoinnissa havaittuihin huolenaiheisiin etsitään ratkaisuja yhdessä vanhemman tai huoltajan kanssa.

Esiopetuksessa oppilashuolto on esiopetusyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu esiopetusyhteisön hyvinvoinnista on esiopetuksen henkilökunnalla⁷. Oppilashuollon palveluita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä terveydenhoitopalvelut, jotka järjestetään terveydenhuoltolain mukaisina ikäryhmälle suunnattuina neuvolapalveluina⁸. Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin lapseen, lapsen kehitysympäristöihin kuin yhteistyöhön. Palveluja tarjotaan siten, että ne ovat helposti saatavilla. Palvelut järjestetään lain edellyttämässä määrääjassa⁹.

Kemijärven esiopetuksen oppilashuollossa lasten ja vanhempien tai huoltajien kanssa tehtävää oppilashuoltoa toteutetaan yksilö- ja yhteisötasolla. Esiopetusyksikön tehtävänä on järjestää riittävä tiedotus oppilashuollon periaatteista, sisällöistä ja toimintatavoista¹⁰. Eri yksiköissä voidaan käyttää niille parhaiten sopivia tiedottamisen muotoja yhteisesti sovittujen käytäntöjen lisäksi.

1.1. Oppilashuoltoryhmät

Opetuksen järjestäjä asettaa oppilashuollon ohjausryhmän ja yksikkökohtaiset oppilashuoltoryhmät. Yksittäistä lasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano¹¹. Kaikki oppilashuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi ikäryhmälle suunnattuja terveydenhoitopalveluja sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä sen mukaan kuin käsiteltävä asia edellyttää.

Paikallistasolla oppilashuollon ohjausryhmään Kemijärvellä kuuluvat esi- ja perusopetuksen ja lukion oppilas- ja opiskelijahuoltoryhmien jäsenet, hyvinvointipalvelujen palvelualuejohtaja ja sivistyslautakunnan edustaja. Ohjausryhmän koollekutsujana toimii palvelualuejohtaja, joka laatii myös esityslistan. Ohjausryhmä voi tarvittaessa kutsua kokouksiin edustajia sosiaali- ja terveystoimesta, poliisista, nuorisotoimesta, seurakunnasta sekä lasten ja nuorten parissa toimivista järjestöistä. Ohjausryhmä nimeää keskuudestaan kokouskohtaisen sihteerin. Kokousmuistio toimitetaan ohjausryhmän jäsenille, koulukohtaisille ja esiopetuksen oppilashuoltoryhmille sekä

⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 6 §, Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 9 § 1 ja 1 mom.

⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 18 § 1 mom.

⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 4 § 1 ja 2 mom.

⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 3 § 3 mom. ja terveydenhuoltolaki (1326/2010) 15 §, Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 15 § ja 17 §

¹⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 11 § 1 - 2mom.

¹¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 14 § 1 - 4mom.

vanhempainneuvostolle. Esiopetuksesta oppilashuollon ohjausryhmään kuuluvat varhaiskasvatuspäällikkö ja varhaiskasvatuksen erityisopettaja.

Yksikkökohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa esiopetuksen oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Yksikkökohtainen oppilashuoltoryhmä on esiopetuksen yhteinen oppilashuoltoryhmä, jonka tehtävänä on päiväkotien psykososiaalisen hyvinvoinnin seuraaminen ja kehittäminen. Oppilashuoltoryhmä laatii yksikkökohtaisen oppilashuoltosuunnitelman sekä seuraa ja arvioi sen toteutumista. Ryhmä koordinoi oppilashuollon suunnittelua, kehittämistä ja arviointia kohdentuen kaikkiin esiopetusyksikköihin. Oppilashuoltoryhmä kokoontuu vähintään neljä kertaa toimintakauden aikana. Ryhmän kokoontumisista pidetään muistiota ja sen toiminnasta tiedotetaan vanhempia tai huoltajia säännöllisesti. Oppilashuoltoryhmän kokoonpanoon kuuluvat varhaiskasvatuksen erityisopettaja, yksiköiden esiopettajat, vastaavat lastentarhanopettajat sekä koulukuraattori ja lastenneuvolan terveydenhoitaja mahdollisuuksien mukaan. Oppilashuoltoryhmän kokouksiin voidaan tarvittaessa pyytää mukaan oppilashuollon henkilöstöä, vanhempia tai huoltajia sekä muita asiantuntijoita. Varhaiskasvatuspäällikkö kutsuu ryhmän koolle ja toimii puheenjohtajana.

2. Yhteisöllinen oppilashuolto

Oppilashuolto on tärkeä osa esiopetuksen toimintakulttuuria. Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään esiopetusyhteisön ja ryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan esiopetusympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä¹². Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä varhaiskasvatuksen, neuvolan sekä muiden kunnan lasten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa. Yhteisöllisen oppilashuollon toiminta on ennaltaehkäisevää ja sillä vahvistetaan yhteisöllistä toimintakulttuuria. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ehkäisevänä, koko esiopetusyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Yhteisöllistä oppilashuoltoa toteuttavat esiopetuksen henkilöstön lisäksi kaikki lasten kanssa työskentelevät tahot. Esiopetuksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu yhteisön hyvinvoinnista.

Päiväkotiyhteisön hyvinvointiin ennaltaehkäisevänä tukena sisältyvät yksikkökohtaiset varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmat, lähiesimiesten, henkilöstön, varhaiskasvatuspäällikön ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan sujuva yhteistyö, yhteiset järjestyssäännöt, tiimityön mallinnus, pienryhmätoiminta sekä kiusaamisen vastainen toiminta. Tähän kuuluvat lisäksi kasvatuskumppanuus ja lapsen osallisuus vertaisryhmän jäsenenä.

Lasten, vanhempien tai huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä oppilashuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Yhteisöllinen oppilashuolto luo esiopetuksessa edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

¹²Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 4 § 1 mom.

Lapsella on oikeus turvallisiin oppimisympäristöihin, joihin kuuluvat niin fyysinen, psyykkinen kuin sosiaalinenkin turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on lasten ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa.

Taulukko: Yhteisöllisen oppilashuollon toimintamalli varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa

Ryhmäkohtainen hyvinvointi	Päiväkotiyhteisöjen hyvinvointi
Kasvatuskumppanuus	Yksikkökohtaiset varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmat
Lapsen osallisuus vertaisryhmän jäsenenä	Kiusaamisen vastainen toiminta
Jäsentynyt pedagogiikka Kehitysympäristöjen toimivuus	Tiimien toimivuus
	Pienryhmäpedagogiikka

3. Yksilökohtainen oppilashuolto

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan:

- lapselle annettavia terveydenhoitopalveluja, jotka järjestetään terveydenhuoltolain mukaisina ikäryhmälle suunnattuina neuvolapalveluina
- oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja
- yksittäistä lasta koskevaa monialaista oppilashuoltoa¹³.

Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on seurata ja edistää lapsen hyvinvointia ja oppimista sekä kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja terveyttä. Esiopetuksen oppilashuollolla on tärkeä merkitys varhaisen tuen turvaamisessa ja ongelmien ehkäisyssä. Lasten yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä oppilashuollon tuen rakentamisessa että esiopetuksen arjessa.

Yksilökohtainen oppilashuolto esiopetuksessa perustuu aina vanhemman tai huoltajan suostumukseen. Vanhemman tai huoltajan osallisuutta tuetaan ja mielipiteitä kuullaan lapsen yksilökohtaisen oppilashuollon toteuttamisessa. Lapsen osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuisa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja edellytystensä mukaisesti¹⁴.

Asian käsittely myös yksittäisen lapsen tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuu vanhemman ja huoltajan suostumukseen. Vanhemman tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja tai lapsen läheisiä. Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa lapsen asiassa tarpeellisiksi katsomiltaan asiantuntijoilta¹⁵.

¹³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 5 § 1 mom.

¹⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 18 § 1 mom.

¹⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 19 §

Kemijärven esiopetuksessa asiantuntijaryhmän kokoa varhaiskasvatuksen erityisopettaja joka toimii myös vastuuhenkilönä.

Tapaamisessa suunnitellaan tarvittavat yksilökohtaisen oppilashuollon tukitoimet sekä sovitaan niiden toteutumisesta ja seurannasta. Monialaisen asiantuntijaryhmän kokoontuminen voidaan toteuttaa myös Lapset puheeksi -neuvonpidon menetelmällä. Asiantuntijaryhmän tapaamisessa keskeistä on lapsen ja vanhemman tai huoltajan osallisuus. Harkinnan mukaan lapsi voi olla palaverissa mukana koko palaverin ajan tai vanhempien tai huoltajien kanssa yhdessä sovitun ajan.

3.1. Oppilashuoltokertomusten laadinta ja säilytys

Yksittäistä lasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä.

Oppilashuoltokertomukset kerätään päiväkodilla kootusti yhteen kansioon, niihin liitetään mukaan suostumuslomakkeet. Kansiota säilytetään arkistossa lukitussa tilassa päiväkodilla 5 vuotta, jonka jälkeen ne siirretään kaupungin arkistoon. Päiväkodissa säilytettävien oppilashuoltokertomusten arkistoinnista vastaa päiväkodin vastaava lastentarhanopettaja.

3.2. Psykologi- ja kuraattoripalvelut

Esiopetuksen kuraattoripalvelut ovat osa esiopetuksen oppilashuoltoa. Kuraattoripalveluiden tehtävänä on auttaa ja tukea esiopetuksen piirissä olevia lapsia ja heidän perheitään sosiaalityön keinoin.

Kuraattori työskentelee yhteistyössä esiopetuksen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden kanssa. Kuraattori voi tarvittaessa tulla mukaan lapsen palavereihin esiopetusvuoden aikana. Huoltajat voivat olla myös itse suoraan yhteydessä kuraattoriin, jos oman esikouluikäisen lapsen vointi ja käytös tai kasvatukselliset asiat mietittyvät.

Vanhemmat voivat myös keskustella kuraattorin kanssa yleisesti asioista, joiden käsittely tuntuu haastavalta perheessä tai vanhempana. Auttaminen on usein tilanteen selvittämistä keskustelemalla ja sen miettimistä, mistä ja miten lapsen tilanteeseen löytyisi oikeanlainen apu.

Kemijärven kaupungissa esi- ja perusopetuksessa toimii yhteinen kuraattori.

Kemijärven kaupungissa psykologipalvelut järjestää Perhe- ja mielenterveysklinikka Lapponia. Lasten ja nuorten psykologipalveluihin kuuluvat mielenterveyspalvelut (asiakkaana koko perhe), tutkimukset oppimisen haasteiden ja kehityksen arvioinnissa sekä tuki vanhemmille kasvatuskysymyksissä ja vanhemmuudessa.

3.3. Oppilashuollon rekisterit sekä tietojen salassapito

Oppilashuoltokertomukset sekä muut oppilashuollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä lasta koskevat asiakirjat tallennetaan oppilashuoltorekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Oppilashuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka

koskevat yksittäistä lasta tai muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä. Jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä, mitä tietoja, kenelle ja millä perusteella tietoja on luovutettu¹⁶.

3.4. Lastenneuvolapalvelut

Lastenneuvolan tehtävänä on huolehtia alle kouluikäisen lapsen ja hänen perheensä terveydestä. Neuvola tukee vanhempien kasvatustehtävää ja vanhemmuutta, seuraa ja tukee lapsen kehitystä sekä ohjaa perheen tarvittaessa saamaan apua muilta asiantuntijoilta.

Lapselle annettavat terveydenhoitopalvelut ovat osa oppilashuoltolain mukaisia palveluja. Lastenneuvola kuuluu osaksi oppilashuoltoryhmää. Tarvittaessa terveydenhoitaja on läsnä monialaisessa oppilashuollon ryhmässä yksittäisen lapsen tai lapsiryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi samoin kuin pedagogisen arvion ja selvityksen käsittelyn yhteydessä.

Lastenneuvolan ja kouluterveydenhuollon terveydenhoitaja on tarvittaessa läsnä vanhempien tai huoltajien luvalla siirtopalaverissa lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen, esiopetukseen ilmoittautumistilaisuudessa sekä kouluun ilmoittautumistilaisuudessa. Lastenneuvolan ja kouluterveydenhuollon terveydenhoitaja on läsnä siirtopalaverissa, joissa vanhempien tai huoltajien luvalla opetuksen, oppimisen tuen sekä oppilashuollon järjestämisen kannalta keskeinen tieto siirtyy esikoulusta kouluun. Siirtopalaveriin osallistuvat myös esiopettaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, tuleva luokanopettaja, erityisopettaja, koulun johtaja/rehtori ja kuraattori.

Neuvolan kanssa on vakiintunut käytäntö siitä, että esikoululaisen 6-vuotisneuvolakäynnin jälkeen lähetetään vanhempien tai huoltajien luvalla kirjallinen palaute esiopetukseen.

3.5. Yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen yhteydessä

Monialaisen asiantuntijaryhmän kokooa varhaiskasvatuksen erityisopettaja joka toimii myös vastuuhenkilönä.

Pedagogisen arvion ja pedagogisen selvityksen tekeminen sekä tehostetun tai erityisen tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin aiemman tuen piiriin käsitellään monialaisesti yhteistyössä oppilashuollon asiantuntijaryhmän kanssa.

Tapaamisessa suunnitellaan tarvittavat yksilökohtaisen oppilashuollon tukitoimet sekä sovitaan niiden toteutumisesta ja seurannasta. Monialaisen asiantuntijaryhmän kokoontuminen voidaan toteuttaa myös Lapset puheeksi -neuvonpidon menetelmällä. Asiantuntijaryhmän tapaamisessa keskeistä on lapsen sekä vanhemman tai huoltajan osallisuus. Harkinnan mukaan lapsi voi olla palaverissa mukana koko palaverin ajan tai vanhempien tai huoltajien kanssa yhdessä sovittuna ajan.

¹⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 20 § 5 mom.

3.6. Yhteistyö esiopetuksen ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa

Esiopetuksen henkilöstö tekee yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon, kuten lasten- ja perheneuvolan, lastensuojelun ja hammashoitolan henkilöstön kanssa lasten hyvinvoinnin, kasvun ja oppimisen tukemiseksi. Lasten kasvun ja oppimisen tuen sekä esiopetuksen oppilashuollon käytäntöjä arvioidaan ja kehitetään monialaisessa yhteistyössä.

Esiopetuksen henkilöstön yhteistyöllä lähiympäristön toimijoiden kanssa edistetään oppimisympäristöjen monipuolisuutta. Näin lasten oppimisympäristöt avautuvat ympäröivään yhteisöön ja maailmaan

3.7. Lasten ja huoltajien osallisuus ja toimijuus

Monitoimijuudessa korostuvat sekä lapsen, huoltajan että asiantuntijoiden osallisuus ja toimijuus. Lapsen ja huoltajan kokemusta ja asiantuntemusta hyödynnetään yhteistyössä asiantuntijoiden kanssa. Kaikkien osapuolien kokemukset ja näkemykset otetaan huomioon. Tämä mahdollistaa uudenlaisten näkökulmien ja mahdollisuuksien avaamisen ja uuden tiedon rakentamisen.

Monitoimijuus edellyttää eri osapuolilta kykyä asettua toisen osapuolen asemaan. Tavoitteena on edetä kohti aitoa yhdessä toimimista. Tässä tarvitaan ennen kaikkea luottamusta, yhdessä tekemistä ja vuorovaikutusta.

Osallistumisen toimintatavoissa huoltaja otetaan mukaan suunnitteluun ja kaikkiin palavereihin, jotka koskevat lasta. Vanhemmat tai huoltajat määrittelevät palaveriin osallistuvat tahot.

Osallisuutta toteutetaan yhdessä esikoululaisen ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon esikoululaisen ikä, kehitystaso ja muut henkilökohtaiset edellytykset. Esikoululaisen toivomukset ja mielipiteet on otettava huomioon.

Vanhemmalle tai huoltajalle tiedotetaan palveluista ja ohjataan niiden hakemiseen. Vanhemmalta tai huoltajalta tarvitaan kirjalliset suostumukset aina yksilökohtaisessa oppilashuollossa ja lisäksi annetaan tieto yhteydenotosta oppilashuoltoviranomaiseen.

4. Oppilashuoltosuunnitelmat

4.1. Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Yksikkökohtainen oppilashuoltoryhmä on esiopetuksen yhteinen oppilashuoltoryhmä, jonka tehtävänä on päiväkotien psykososiaalisen hyvinvoinnin kehittäminen. Oppilashuoltoryhmä laatii yksikkökohtaisen oppilashuoltosuunnitelman sekä seuraa ja arvioi sen toteutumista. Ryhmä koordinoi oppilashuollon suunnittelua, kehittämistä ja arviointia kohdentuen kaikkiin esiopetusyksikköihin. Esiopetusyksiköissä seurantaa tehdään yhdessä esiopetuksen henkilöstön, lasten sekä vanhempien tai huoltajien kanssa havainnoiden, dokumentoiden, arviointipäätelmien sekä palautteiden avulla.

4.2. Oppilashuollon yhteistyö koulutuksen eri siirtymävaiheissa

Siirtyminen kotoa tai aiemmasta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta kouluun ovat

lapsille tärkeitä elämänvaiheita. Onnistunut siirtyminen edistää lasten turvallisuuden tunnetta ja hyvinvointia sekä heidän kasvu- ja oppimisedellytyksiään. Käytäntöjä arvioidaan ja kehitetään henkilöstön yhteistyössä. Vanhemmilta tai huoltajilta saatu palaute otetaan kehittämässä huomioon. Tavoitteena on, että opetuksen, oppimisen tuen sekä oppilashuollon järjestämisen kannalta keskeinen tieto siirtyy lapsen siirtyessä yksiköstä toiseen tai koulutusasteelta toiselle. Tiedon siirrossa noudatetaan voimassa olevia säännöksiä¹⁷.

Esiopetukseen ilmoittautuminen järjestetään lapsen lähipäiväkodissa. Tilaisuudessa ovat mukana vanhempien tai huoltajien sekä tulevien esioppilaiden lisäksi esiopetuksen henkilöstö, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, varhaiskasvatuspäällikkö sekä lastenneuvolan terveydenhoitaja. Ilmoittautumisen lisäksi käydään läpi esiopetuksen keskeiset periaatteet, esikoulukuljetusta koskevat asiat, osallistuminen muuhun varhaiskasvatukseen ja terveydenhuoltoon liittyvät asiat.

Esikouluvuoden alussa järjestetään suunnittelukokous yhdessä esiopettajan, varhaiserytisopettajan, laaja-alaisen erityisopettajan, koulun johtajan/rehtorin sekä 1.-2. luokan opettajien kesken. Kokouksessa päätetään esiopetuksen ja koulun yhteistyön teemoista, muodoista, ajankohdista, kummitoiminnan ja koulujaksojen toteuttamisesta. Esikoululaisilla on toimintavuoden aikana koulujaksoja, jolloin esiopetus järjestetään koulun tiloissa.

Esikoululaisille järjestetään kouluun ilmoittautuminen. Ilmoittautumistilaisuudessa ovat vanhempien tai huoltajien sekä esioppilaiden lisäksi esiopettaja, tuleva luokanopettaja, kummiluokan opettaja, koulun johtaja/rehtori, erityisopettaja ja terveydenhoitaja. Perusopetukseen siirtyville lapsille ja heidän vanhemmilleen tai huoltajilleen annetaan tietoa koulun alkamisesta, perusopetuksesta, aamu- ja iltapäivätoiminnasta ja kouluterveydenhuollosta.

4.3. Yhteistyö ja käytänteet oppimisympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden turvaamisessa

Kemijärven esiopetukseen on laadittu yksikkökohtaiset turvallisuussuunnitelmat, jotka sisältävät toimintaohjeet erilaisissa turvallisuuteen liittyvissä tilanteissa. Turvallisuussuunnitelmat sisältävät pelastussuunnitelman tulipalon sattuessa, toimintaohjeet tapaturman tai sairaskohtauksen sattuessa, liitteenä lähietsintäsuunnitelma, toimintaohjeet poikkeustilanteissa (jos lasta ei haeta hoidosta, hakija on päihteiden vaikutuksen alainen tai käyttäytyy arvaamattomasti tai väkivaltaisesti, toiminta lapsen sieppaustapauksessa), riskien kartoitus (hoidossa oleviin lapsiin kohdistuvat riskit ja päiväkodin henkilöstöön liittyvät riskit), sekä kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma.

Turvallisuussuunnitelmat päivitetään vuosittain henkilöstön kanssa. Henkilöstölle järjestetään poistumisharjoitus vähintään kerran toimintakaudessa. Esimies huolehtii uuden työntekijän perehdyttämisestä yksikön turvallisuuteen liittyvissä asioissa. Henkilöstö tutustuu suunnitelmiin ja kuittaa luetuksi. Turvallisuussuunnitelmat liitteineen ovat henkilöstön saatavilla ilmoitustaululla.

¹⁷ Perusopetuslaki 40-41 § (642/2010)

Vanhemmille tai huoltajille tiedotetaan turvallisuuteen liittyvistä käytännöistä vanhempainilloissa, tutustumispäivänä ja lapsen esiopetussuunnitelman laatimisen yhteydessä. Lapset osallistuvat koulun/päiväkodin poistumisharjoituksiin kaksi kertaa toimintavuodessa.

Esiopetuksen aikana lasten turvallisuudesta huolehditaan monin tavoin. Tärkeitä ovat yhteiset säännöt ja lasten valvonta sisällä ja ulkona. Kirjallinen toimintaohje henkilöstölle lasten valvonnasta sisä- ja ulkotiloissa laaditaan yksikössä. Turvallisuutta tuovat kaikista välittäminen, sääntöjen noudattaminen ja yhteistyö kodin kanssa.

Pelastuslaitos, aluehallintovirasto, työsuojelutoimikunta ja ympäristöterveydenhuolto tarkistavat päiväkodin ja koulun esiopetustilat säännöllisesti. Muistiot tarkastuksista säilytetään esiopetusyksikön toimistossa.

4.4. Tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus

Tapaturmien ehkäiseminen on esiopetusympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden huomioinnissa tärkeä. Tapaturmia ehkäistään kartoittamalla riskit ja vaaran paikat sisätiloissa ja ulkona ja niistä ilmoitetaan viipymättä kiinteistönhoitokeskukseen puhelimitse, sähköpostilla ja Intran välityksellä. Henkilökunta on ensiaputaitoista ja ensiapuvastaava huolehtii välineistöstä.

Esiopetuksessa on tarkoituksen mukainen ensiapuvälineistö ja ensiapulaukku retkiä varten. Retkillä lapset käyttävät turvaliivejä.

Tapaturman sattuessa ollaan yhteydessä lapsen huoltajaan. Tarvittaessa lapsi saatetaan ensiapuun henkilökunnan toimesta. Esioppilaat on vakuutettu ja hoitoa vaativasta tapaturmasta tehdään aina ilmoitus vakuutusyhtiöön.

Lääkehoidon järjestäminen esiopetuksessa:

Esiopetuksen lääkehoitosuunnitelman perustana on sosiaali- ja terveysministeriön vuonna 2006 julkaisema opas Turvallinen lääkehoito, valtakunnallinen opas lääkehoidon toteuttamisesta sosiaali- ja terveyden huollossa. Kirjallinen lääkehoitosuunnitelma laaditaan, kun lapsella on pitkäaikaissairaus tai lapsen tiedetään tarvitsevan välitöntä lääkehoitoa tietyissä tilanteissa kuten anafylaktinen shokki, kouristukset tai lapsella on sairaus, jonka lääkehoidon vaikutuksia on seurattava päivän aikana.

Psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen:

Oppilashuoltotyöryhmä huolehtii tuen tarpeen arvioinnista ja järjestämisestä.

4.5. Esiopetuskuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet

Esioppilaalla on perusopetuslain mukaan oikeus maksuttomaan kuljetukseen tai kuljettamista tai saattamista varten myönnettävään riittävään avustukseen, jos matka on yli kolme kilometriä tai jos matka on lapselle liian vaikea, rasittava tai vaarallinen.

Esikoulukuljetusta ei myönnetä, jos lapsella on esikoulussa myös päivähoitopaikka¹⁸.

Mikäli esioppilaalle tulee kuljetuksista johtuva odotustunti, tekee varhaiskasvatuspäällikkö päätöksen lapsen odotustunnista. Turvallisuutta koskevat ohjeet esioppilaalle, vanhemmille sekä esiopetusyksikölle löytyvät Kemijärven kaupungin koulukuljetusohjeista.

4.6. Suunnitelma lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Kiusaamista on, kun joku lapsi joutuu toistuvasti ja pidemmän aikaa, yhden tai useamman ihmisen kielteisten tekojen kohteeksi.

Kiusaaminen voi olla henkistä, fyysistä tai sosiaalista. Kaikki riitatilanteet eivät ole kiusaamista, mutta useasti toistuessaan sekä pitkittyessään niistä saattaa tulla kiusaamista. Esiopetuksessa onkin tärkeää, että aikuiset ovat aktiivisesti läsnä lapsen esikouluarjessa sekä ovat herkkävaistoisia ja tarkkaavaisia lapsia kohtaan.

Kemijärven esiopetusyksiköihin laaditaan yhteinen kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma. Suunnitelmaan kirjataan miten menetellään, jos kiusaamista esiintyy sekä miten ja milloin suunnitelmaa arvioidaan. Päiväkodit laativat oman kiusaamisen ehkäisy- ja puuttumissuunnitelman.

Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko esiopetusyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen, perusopetuksen sekä yleisesti eri kouluasteiden välinen vuorovaikutus on tärkeää pohdittaessa oppilashuollon toimintaa kokonaisuutena. Lapsen vanhemman tai huoltajan sekä lapsen osallisuus on tärkeää oppilashuolto-työtä toteutettaessa. Yhteiset käytännöt tukevat eri kehitysvaiheissa lapsen terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Esiopetuksessa hyödynnetään erilaisia turvallisuutta parantavia työ- ja toimintamalleja.

4.7. Kiusaamisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy sekä siihen puuttuminen kuuluu kaikille esiopetuksessa työskenteleville. Esiopetuksessa panostetaan syksystä alkaen ryhmäytymiseen. Esiopetuksessa pyritään luomaan myönteinen ja kaikkia huomioiva asenneilmapiiri sekä ryhmän hyvä tunneilmasto ja hyvinvointi. Ryhmässä harjoitellaan monipuolisesti tunnetaitoja, hyviä käytöstapoja ja myönteisen palautteen antamista. Lasten kanssa keskustellaan kiusaamisesta ja sovitaan yhteiset toimintatavat. Lapsia ja lapsiryhmän dynamiikkaa tulee jatkuvasti havainnoida ja reagoida nopeasti esiin tuleviin asioihin.

Kiusaamiseen puututaan välittömästi, kun lähinnä tilannetta ollut aikuinen huomaa sen. Aikuinen rauhoittaa tilanteen ja kuuntelee rauhassa kaikkia osapuolia ja heidän näkemyksiään asiasta.

Aikuinen on empaattinen, auttaa tarvittaessa sanoittamaan tilanteen ja toimii lapsen apuna kantaen vastuun tilanteen loppuun saakka ratkaisemisesta. Mikäli tapahtunut aiheuttaa tekijöille toimenpiteitä, niiden on oltava oikeudenmukaisia ja tasapuolisia. Jotta näin voi toimia, aikuisen on tiedettävä, mitä on tapahtunut.

¹⁸ Perusopetuslaki 32 §

Tilanteen selvittelyn jälkeen kerrataan lasten kanssa yhteisiä sääntöjä ja sitä kuinka jatkossa kannattaisi toimia. Sovinnon tekemisessä tunne on tekoa tärkeämpi.

Kaikkien osapuolten vanhemmille kerrotaan tapahtuneesta ja asian käsittelystä päiväkodissa.

On erotettava tilanteet, joissa aikuisen on puututtava niihin ja missä lapset keskenään sopivat asiasta. Lapsia ohjataan siihen, että he voivat sopia asioita myös keskenään ja tiedostamaan tilanteet, joissa aikuiselle kertominen on välttämätöntä.

4.8. Toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa

Onnettomuus esiopetuksessa:

Hälytä ambulanssi / muu henkilökunta avuksi!

Aloita ensiapu!

- tieto terveydenhoitajalle tai terveyskeskukseen
- tieto henkilökunnalle ja varhaiskasvatuspäällikölle
- lapset pois onnettomuuspaikalta
- silminnäkijät erilleen, heistä pidetään erityistä huolta
- ilmoitus vanhemmille tai huoltajille mahdollisimman pian, mutta onnettomuuden seurauksia ei kerrota
- asian käsittely esiopetusryhmässä
- kirjallinen viesti koteihin asiasta
- asian jälkipuintia henkilökunnan kanssa
- asian jälkipuintia lasten kanssa
- esioppilaiden seuranta

Kuolemantapaus:

Lapsen, henkilökuntaan kuuluvan tai lapsen lähiomaisen kuolemantapauksissa perheen toivomuksia kunnioitetaan asian käsittelyssä. Lähiomaisen kuolemantapauksessa tarvitaan vanhemman tai huoltajan lupa asiasta kertomiseen ja lapsen huomioimiseen lapsiryhmässä. Esiopetusryhmän lasten kanssa asiasta keskustellaan ja havainnoidaan mahdollinen ulkopuolisen tuen tarve. Tarvittaessa henkilökunnalle järjestetään mahdollisuus jälkipuintiin.

Vakava sairaus:

Vanhempien tai huoltajien kanssa sovitaan, mitä ryhmän lapsille ja henkilökunnalle kerrotaan. Lapsen omaa mielipidettä kunnioitetaan. Lapsia ohjataan myötätuntoiseen toimintaan vakavasti sairaan lapsen hyväksi.

Onnettomuus tai sen uhka esiopetusyksikön ulkopuolella:

Päiväkodin vastaava lastentarhanopettaja ottaa selville tosiasiat ja informoi muuta henkilökuntaa ja varhaiskasvatuspäällikköä. Asiasta keskustellaan lasten kanssa ryhmässä ja tapahtumasta sekä mahdollisista reaktioista tiedotetaan koteihin.

Tiedottaminen kriisitilanteissa

Henkilö, joka on saanut tiedon tapahtuneesta, on vastuussa siihen asti, kun on välittänyt tiedon päiväkodin vastaavalle lastentarhanopettajalle tai hänen varahenkilölle. Vastaava lastentarhanopettaja tai hänen varahenkilönsä ilmoittaa tapahtuneesta varhaiskasvatuspäällikölle tai hänen poissa ollessaan palvelualuejohtajalle.

Vastaava lastentarhanopettaja selvittää, mitä on tapahtunut, missä on tapahtunut ja ketä asia koskee. Kaikki tiedottaminen tapahtuu ensisijaisesti vastaavan lastentarhanopettajan kautta, joka ottaa yhteyttä lapsen/lapsien vanhempiin tai huoltajiin sekä tiedottaa muuta henkilökuntaa tapahtuneesta.

Tärkeät puhelinnumerot

- yleinen hätänumero 112
- poliisi 112
- myrkytyskeskus 09471977 tai 094711
- terveyskeskus 040 7647451, 020 690870
- hammaslääkäri 040 8238913, särkypäivystys 040 5479013
- varhaiskasvatuspäällikkö 040 8616486 Marja-Leena Karjalainen
- palvelualuejohtaja 040 7633929 Juha Narkilahti